

Nr 46.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen), jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 14 mars 1952 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 162, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll må här anmärkas följande. I propositionen föreslås ändringar i elskatteförordningen, varigenom skatteplikten begränsas till kraft, som förbrukas i industriell rörelse med en årsförbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar.

Ovannämnda författningsförslag är av följande lydelse:

Förslag

till

förordning angående ändring i förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen).

Häri genom förordnas, att 1, 3 och 4 §§ elskatteförordningen den 1 juni 1951 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Den som inom riket för användning i industriell rörelse förbrukar mer än 40 000 kilowattimmar elektrisk kraft för driftställe under helt beskattningsår skall för förbrukningen till staten erlägga särskild skatt (*elskatt*) i enlighet med bestämmelserna i denna förordning. Härvid skall kraft, som icke yrkesmässigt distribueras av skattskyldig förbrukare, anses vara förbrukad i dennes rörelse.

Med beskattningsår förstås i denna förordning tiden 1 juli—30 juni.

Där under löpande beskattningsår icke kan avgöras, huruvida förbrukning, som i första stycket avses, kommer att överskjuta 40 000 kilowattimmar, skall förbrukaren erlägga preliminär elskatt med belopp motsvarande elskatt enligt denna förordning, därest förbrukningen under den närmast

före beskattningsåret tilländalupna tolv månadersperioden överskjutit 40 000 kilowattimmar. Vad i denna förordning stadgas om elskatt skall i tillämpliga delar gälla preliminär elskatt.

Visar sig vid utgången av beskattningsåret att förbrukningen icke överskjutit 40 000 kilowattimmar men har elskatt eller preliminär elskatt blivit erlagd, skall snarast efter beskattningsårets utgång skatten restitueras.

Elskatt skall icke utgå för elektrisk kraft som

- a) framställs och förbrukas inom Gotlands län, eller
- b) nyttiggöres inom rörelse för produktion eller distribution av elektrisk kraft.

Vid tillämpningen — — — av kraften.

3 §.

Elskatt utgår med tio procent av kraftens beskattningsvärde.

Beskattningsvärde som — — — eller distributören.

Kungl. Maj:t eller — — — finnas påkallade.

4 §.

Skattskyldigheten inträder, då den elektriska kraften yrkesmässigt distribueras till förbrukare, som icke samtidigt är producent eller yrkesmässig distributör, (*skattepliktig distribution*) eller då den av producent eller yrkesmässig distributör nyttjas i egen rörelse (*skattepliktig egenförbrukning*).

Vid skattepliktig distribution — — — yrkesmässig distributör.

Yrkesmässig distributör — — — 11 § stadgas.

Vid skattepliktig egenförbrukning — — — till statsverket.

Visar sig vid utgången av beskattningsåret att i industriell rörelse förbrukning av elkraft, som i 1 § första stycket avses, överskjutit 40 000 kilowattimmar och har icke elskatt eller preliminär elskatt blivit erlagd, skall å förbrukningen belöpande elskatt inlevereras till statsverket i efterhand.

Denna förordning träder i kraft den 20 juni 1952.

Härvid skall iakttagas följande.

1. Äldre bestämmelser skola alltjämt tillämpas

i fråga om kraft, för vilken kraftavgift helt eller delvis utgår efter uppmätt energiförbrukning: för tiden intill första avläsningen av energiförbrukning efter denna förordnings ikraftträdande, samt

i fråga om annan kraft: för redovisningsperiod, som till någon del hänförs till tiden före denna förordnings ikraftträdande.

Första avläsningen efter denna förordnings ikraftträdande skall, där kontrollstyrelsen ej annat medger, ske vid den tidpunkt, då avläsning enligt de vid elskatteförordningens ikraftträdande tillämpade principerna skolat ske.

2. För den, beträffande vilken skyldighet att erlagga elskatt upphör genom bestämmelserna i denna förordning, skola i beskattningsvärdena för år 1952 inräknas fasta avgifter ävensom effektagifter till den del de äro att hänföra till tid för vilken skyldighet att erlagga elskatt förelegat.

För den, beträffande vilken elskatt jämlikt äldre bestämmelser utgår såsom styckeskatt men på grund av bestämmelserna i denna förordning skall utgå såsom värdeskatt, skola i beskattningsvärdena för den tid av år 1952, då elskatten skall utgå som värdeskatt, inräknas fasta avgifter ävensom effektagifter till den del de äro att hänföra till nämnda tid.

Till utskottets behandling ha hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 442 av herrar *Wistrand* och *Petrén* samt II: 582 av herrar *Sjölin* och *Fagerholm*, vari hemställts, »att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 162 måtte — för den händelse ej beslut fattas om elskatteförordningens upphävande — besluta att s. k. processkraft, i huvudsak använd inom den elektrokemiska och elektrotermiska industrien icke skall drabbas av skatt å elektrisk kraft enligt samma förordning samt att vederbörande utskott måtte utarbeta härför nödvändig författningstext»;

2) de likalydande motionerna I: 446 av herrar *Weiland* och *Axel Andersson* samt II: 599 av herrar *Rosén* och *Gustafson* i Göteborg, vari hemställts, »att riksdagen med avslag på proposition nr 162 angående ändringar i elskatteförordningen måtte besluta att elskatt icke i något fall uttages efter 1 juli 1952»;

3) motionen I: 400 av herr *Hesselbom*, vari hemställts, »att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 162 måtte besluta att elskatt icke skall utgå för elektrisk kraft, som nyttiggöres inom rörelse för produktion och allmän distribution av gas (gasverk) eller inom rörelse för allmän distribution av vatten (vattenledningsverk)»; ävensom

4) motionen II: 598 av herr *Anderson* i Sundsvall m. fl., vari — under förutsättning att elskatteförordningen i sin helhet icke upphäves — hemställts »att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 162 måtte besluta den ändringen i Kungl. Maj:ts förslag, att den som inom riket för användning i industriell rörelse förbrukar elektrisk kraft, skall vara skyldig att erlægga elskatt för den del av förbrukningen, som överstiger 40 000 kWh elektrisk kraft för driftställe under helt förbrukningsår».

Till behandling i detta sammanhang har utskottet jämväl upptagit följande vid riksdagens början väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

a) de likalydande motionerna I: 295 av herr *Eskilsson* m. fl. samt II: 378 av herrar *Birke* och *Edström*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att kungl. förordningen den 1 juni 1951 om särskild skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen) skall upphöra att gälla från och med den 1 juli 1952»; ävensom

b) de likalydande motionerna I: 296 av herrar *Bengtson* och *Bror Nilsson* samt II: 459 av herr *Larsson* i Luttra m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att elektrisk kraft, som förbrukas för uppvärmning, belysning m. m. av kyrkor och andra gudstjänstlokaler, skall undantagas från skatteplikt till elskatt».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 295, I: 296, I: 400, II: 582, II: 598 och II: 599.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bl. a. följande.

I syfte att genom en ökning av statsinkomsterna finansiera vissa ofrånkomliga statliga utgiftsbehov beslöt 1951 års riksdag vid sin vårsession, att en särskild skatt å elektrisk kraft (elskatt) skulle uttagas av förbrukare av sådan kraft. Elskatten utgår i enlighet med riksdagsbeslutet i princip å all elektrisk kraft, med undantag av sådan, som framställts å Gotland. För lågspänd kraft som uppmättes utgör skatten 1 öre för kilowattimme och för annan lågspänd kraft ävensom för högspänd kraft 10 procent av kraftens beskattningsvärde. I sin i årets statsverksproposition redovisade inkomstberäkning uppskattade riksräkenskapsverket inkomsterna av skatten för budgetåret 1951/52 till 50 miljoner kronor och föreslog att skatten i riksdagen för nästa budgetår skulle uppföras med 85 miljoner kronor.

Sedan fråga väckts att undantaga hushållsförbrukning av elektrisk kraft från skatteplikt, föreslog departementschefen vid framläggandet av förslaget till riksstat för budgetåret 1952/53 att hänsyn skulle tagas till den intäktsminskning, som skulle föranledas av en dylik begränsning av skatteplikten. I enlighet härmed har i statsverkspropositionen (Bil. 1: Inkomsterna, s. 50) elskatten nedräknats till 45 miljoner kronor. Efter anmodan har överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen i en den 7 mars 1952 dagtecknad promemoria framlagt vissa förslag angående den tekniska omläggning av elbeskattningen, som erfordras för genomförandet av den ifrågasatta skattebegränsningen. Kontrollstyrelsen har beträffande omläggningen låtit inhämta yttrande av den vid styrelsens sida stående elskattenämnden, i vilken ingå bl. a. representanter för kontrollstyrelsen och kommerskollegium ävensom för elproduktion och eldistribution samt industri och detaljförbrukning i allmänhet. I promemorian framläggas alternativa förslag till omläggning. Dessa förslag ha det gemensamt att hushållsförbrukningen undantages från beskattning men att denna bibehålles i fråga om industrien.

De i förenämnda promemoria framlagda alternativa förslagen ha närmare övervägts inom finansdepartementet.

Beträffande *motiveringen* för det i propositionen framlagda förslaget tillåter sig utskottet hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Redogörelse härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Nuvarande beskattning av elektrisk kraft, s. 5—6.

Kontrollstyrelsens alternativa förslag till skatteomläggning m. m., s. 6—11.

Departementschefen, s. 11—15.

Rörande innehållet i de i ämnet väckta *motionerna* må här återgivas följande.

I de likalydande *motionerna* I: 295 och II: 378 har anförts bl. a. följande. Under det halvår elskatten varit i kraft hade de tidigare framförda erinringarna mot skatten huvudsakligen blivit bestyrkta, och det syntes därför motiverat att taga skattens fortbestånd under övervägande. Den

av finansministern vid genomförandet av elskatten framförda uppfattningen att denna skulle framtvunga en reducereing av köpkraften och varuefterfrågan, varigenom inflationen skulle dämpas, hade icke bekräftats av utvecklingen. Inflationen hade icke kunnat hejdas med tillhjälp av de olika extraordinära skattepålågorna.

Möjligheterna för de av skatten drabbade företagen att övervältra denna på de slutliga konsumenterna hade varit mycket varierande. Hur ojämnt skatten drabbat olika konsumenter belystes även genom de kostnadsstegringar elskatten medfört inom den elektrotermiska och elektrokemiska industrien. Kostnaderna för elkraften, vilken här närmast kunde betraktas såsom en livsviktig råvara, vars pris vore av stor betydelse för driftens räntabilitet, utgjorde för denna industri 10 å 20 procent av produktionsvärdet. Elskatten hade härigenom drabbat dessa industrier avsevärt hårdare än andra och medfört större prisförhöjningar än å andra av skatten berörda varor. Avgörande för frågan, vilka företag som träffats av elskatten och hur hårt de träffats, hade varit den utsträckning, i vilken de drivit sin rationalisering, och i vilken grad de övergått från importerat bränsle till det inhemska produktionsmedlet elektrisk energi. Dessa rationaliseringssträvanden, vilka varit en av förutsättningarna för de senare årens produktionsökning och standardhöjning, hade genom elskatten bestraffats. Den apparat och det arbete, som krävdes för uppbörd av skatten, kontroll, behandling av jämningsärenden etc., kunde visserligen förväntas bli avsevärt mindre, om hushållsabonenterna befriades från skatt. I förhållande till de reducerade skatteintäkterna komme emellertid denna apparat fortfarande att vara oproportionerligt stor. Industriabonenterna vore nämligen till övervägande del skyldiga att erlägga skatt beräknad efter tio procent av debiterade kraftavgifter, och denna s. k. värdeskatt medförde uppenbarligen betydligt mer arbete och större kostnader beträffande uppbörd och debitering än den styckeskatt, som gällde för hushållsabonenter. Lättnaderna på detta område kunde således icke förväntas bli synnerligen stora.

Sammanfattningsvis ville motionärerna framhålla, med hänsynstagande till att hushållsabonenterna komme att befrias från skatt, att elskatten ur samhällsekonomisk synpunkt icke haft den åsyftade verkan att dämpa inflationen, och att de olägenheter skatten haft för kraftkonsumenterna med hänsyn till elkraftens mångskiftande användningsområden och den därmed förknippade omöjligheten att få fram en jämn fördelning av skattebördan icke uppvägdes av den ringa intäkt, skatten kunde komma att ge staten, samt att de administrativa kostnader och olägenheter skatten medfört icke stode i rimlig proportion till skatteintäkten.

I de likalydande motionerna I:296 och II:459 ha motionärerna anfört bl. a., att det syntes vara en allmän princip att kyrkor och andra gudstjänstlokaler fritoges från allmänna pålagor av sådan karaktär som elskatten. Numera förekomme det i allt större utsträckning, att elektrisk kraft användes för uppvärmning, belysning, drivning av orgelverk etc. i kyrkor och andra gudstjänstlokaler.

I de likalydande motionerna I: 442 och II: 582 har erinrats om att det för den elektrokemiska och elektrotermiska industrien vore karakteristiskt att den förbrukade mycket stora kraftbelopp men att härav endast en obetydlig del eller upp till 10 procent användes såsom drivkraft, under det att de återstående ca 90 procenten, den s. k. processkraften, inginge såsom en integrerande del i själva tillverkningsförfarandet. Processkraften hade därför karaktären av en råvara, på vilken industrien i fråga baserade sin verksamhet.

Samtliga större företag inom branschen hade på grund av här nämnda förhållanden hemställt, att Kungl. Maj:t med stöd av den dispensmöjlighet, som funnes inskriven i elskatteförordningen, måtte medgiva dem befrielse från skyldighet att erlägga elskatt. Vissa av sökandebolagen hade i andra hand anhållit, att skatten måtte begränsas till att utgå med 10 procent på ett beskattningsvärde av högst 0,75 öre per kilowattimme — detta för att de i varje fall icke skulle bli hårdare belastade än motsvarande industrier i Norge.

Särskilt utförligt hade de olika argumenten för skattebefrielse redovisats i två till Kungl. Maj:t ställda skrivelser av den 28 maj 1951 respektive 26 januari 1952 från Stockholms superfosfat fabriksaktiebolag. Vad sagda bolag anfört torde få anses representativt för samtliga berörda företags situation.

Sveriges kemiska industri förfogade icke över andra grundläggande råvaror såsom olja, kol och naturgas. Därför utgjorde elkraften för dem den utan tvekan viktigaste råvaran. En beskattning av den elektriska energien innebure av denna anledning synnerligen allvarliga olägenheter för denna industri och — till följd av denna industris nyckelposition — för hela vårt näringsliv.

Den elektrokemiska och elektrotermiska industrien intoge en absolut undantagsställning i dessa skattesammanhang. Landsorganisationen hade framhållit i sitt yttrande över förslaget om elskatt med en utgångspunkt av en skatt av 1 öre per kilowattimme, att denna beskattning skulle motsvara »i genomsnitt 0,1 procent på salutillverkningsvärdet i livsmedels-, textil- och läderindustrierna men 1 à 2 procent i cellulosa-, cement- och järn- och stålindustrierna, allt enligt 1948 års industristatistik». Med samma utgångspunkt skulle procenttalet för här berörda industrier bli 12,5.

Möjligheten att övervältra någon del av elskatten på konsumtionen torde på grund av konkurrensen och särskilt då de ytterst ogynnsamma tullförhållandena vara högst begränsad i en mera normal marknadssituation. Där en svensk kemisk produkt kunde räkna med ett tullskydd av i bästa fall 10 procent, låge motsvarande utländska skydd ofta tre à fyra gånger högre. Det vore emellertid ingalunda konkurrensen som sådan som i skrivelsen påtalades utan olikställdheten i produktionens villkor.

I propositionen framhölls, att det huvudsakliga syftet med elskatten varit att genom en ökning av statsinkomsterna åstadkomma ett i dåvarande ekonomiska läge tillräckligt stort budgetöverskott. Det uttalades vidare,

att behovet av tillfälliga inkomster givetvis kvarstode, men att andra tillfälliga inkomster sedermera tillkommit och att behovet av att bibehålla en oförändrad elskatt därför ej framstode som lika stort.

Med hänsyn till sistnämnda deklARATION samt till de synnerligen starka rättvise- och sakskaäl, som talade mot att man accepterade en sådan effekt av elskatten, att den tillätes träffa en industriell råvara, föresloge motionärerna, att elskatteförordningen jämkades på sådant sätt, att den nuvarande diskrimineringen av den elektrokemiska och elektrotermiska industrien eliminerades. För en dylik åtgärd talade även att denna industris möjligheter att inom egna marginaler bära skatten eller att företaga en skatteövervältring enligt vad motionärerna erfarit ytterligare försämrats under de senaste månaderna. Den utländska konkurrensen hade sålunda blivit alltmer kännbar, samtidigt som företagen i samband med årets löneuppgörelser fått taga på sig högst betydande merutgifter.

För den händelse framställda yrkanden om elskatteförordningens upphävande ej skulle av riksdagen bifallas, borde ej heller total skattebefrielse ifrågakomma för här berörda industrier, utan skatten borde — på sätt departementschefen i sitt inledningsvis återgivna uttalande förutsatt och i likhet med vad som gällde för industrien i övrigt — begränsas till att träffa den egentliga drivkraften. Denna skulle kunna schablonmässigt fastställas till en för hela branschen likformig del av den totala kraftförbrukningen.

I de likalydande motionerna I: 446 och II: 599 har erinrats om att det huvudsakliga syftet med införandet av elbeskattningen angivits vara att genom ökning av statsinkomsterna åstadkomma ett i dåvarande ekonomiska läge tillräckligt stort budgetöverskott. Den begränsning, som i förevarande proposition föreslagits, vore tacknämlig, men enligt motionärernas förmenande borde skatten i sin helhet borttagas. Motionärernas skäl härför vore följande.

Elektrisk energi vore en av de viktigaste kraftkällorna inom näringslivet. Vid en bestående elskatt för industrien kunde detta innebära en lockelse att övergå till bränsle såsom ersättning, och en sådan utveckling torde vara att beklaga, då detta även kunde medföra snedvridningar inom produktionslivet. Den alltmer hårdnande konkurrensen på världsmarknaden, där landet på grund av andra högre produktionskostnader redan nu började få svårt att hävda sig, torde vara ett starkt bärande skäl för att icke med denna skatt försvåra avsättningen av våra exportartiklar.

I motionen I: 400 har anförts, att i propositionen föresloges ändringar i elskatteförordningen, varigenom skatteplikten begränsades till kraft, som förbrukades i industriell rörelse med en årsförbrukning av mer än 40 000 kWh. Någon definition av vad som avsåges med »industriell rörelse» hade ej givits i propositionen. Man hade därför anledning antaga att sådana företag, som redovisades i industristatistiken, i skattehänseende komme att hänföras till industriell rörelse. I sagda statistik vore bl. a.

upptagna elverk, gasverk och vattenledningsverk. Av denna industrigrupp vore elverken redan enligt nu gällande elskatteförordning undantagna från elskatt. Det övervägande flertalet av landets gas- och vattenledningsverk ägdes och dreves av kommuner, varför den elskatt, som uttoges av dessa företag, komme att belasta vederbörande kommuner och sålunda i sista hand finge uttagas genom kommunalskatten. Då kommunerna genom de föreslagna ändringarna av elskatteförordningen komme att befrias från elskatt för allmänna ändamål, såsom gatubelysning, kyrkor, sjukhus eller skolor, samt även för spårvägar och trådbussar, syntes det rimligt att kommunerna även befriades från elskatt för gas- och vattenledningsverk. I den mån det funnes av andra än kommuner drivna gas- eller vattenledningsverk, som ombesörjde allmän distribution, borde dessa jämföras med kommunala verk, då sådana företag måste betecknas som särskilt samhällsnyttiga.

I motionen II: 598 har anförts, att därest riksdagen icke komme att fatta beslut om elskatteförordningens upphävande, varom motion förelåge, ville motionärerna föreslå en ändring i de bestämmelser, som föresloges i den nu framlagda propositionen. Enligt propositionen skulle skyldighet att erlägga elskatt inträffa först, när förbrukningen uppginge till 40 000 kWh per år eller mera, varvid dock elskatt skulle erläggas för hela årsförbrukningen. Såsom framhölls i propositionen skulle denna bestämmelse innebära, att två helt likartade företag kunde komma att i skattehänseende behandlas olika endast av den anledningen, att det ena företaget hade något tusental kWh högre konsumtion än det andra, något som skulle rubba konkurrensvillkoren. Uppenbarligen behövde skillnaden i förbrukning ingalunda uppgå till något tusental kWh för att denna olägenhet skulle uppstå. Denna kunde uppkomma vid betydligt mindre differens. Enligt motionärernas mening komme en sådan anordning att till sina verkningar bli mycket orättvis. Ur rättvisesynpunkt måste det därför vara mera tilltalande, att en viss förbrukning, t. ex. 40 000 kWh per år, helt fritoges från beskattningen och att denna alltså endast drabbade den del av förbrukningen, som låge ovanför denna gräns. En åtgärd i den riktningen skulle säkerligen bli av stor betydelse för åtskilliga hantverkare och idkare av småindustri, vilkas elkraftsförbrukning låge i närheten av den föreslagna tröskeln.

Till utskottet har i anledning av propositionen inkommit en skrift från *Svenska tullkvarnars riksförbund*, vari anförts i huvudsak följande. Propositionens förslag innebure, att två helt likartade företag kunde komma att i skattehänseende behandlas olika, endast av den anledningen att det ena hade något högre konsumtion än det andra. Förbundet tillåte sig därför påpeka vilka konsekvenser detta skulle medföra för kvarnidkarna.

De eltaxor som allmänt tillämpats gentemot kvarnarna vore de av elkraftutredningen föreslagna standardtarifferna. I dessa inginge bl. a. en specialtariff för bygdekvarnar, vilka utgjorde ett komplement till traktens jordbruk. Denna tariff vore sammansatt av vissa avgifter. Genomsnittspriset

för elkraften till kvarnarna enligt standardtarifferna utgjorde $10\frac{1}{2}$ öre per kWh. Den kvarn som hade en förbrukning omedelbart över 40 000 kWh/år komme således att drabbas av elskatt på cirka 425 kronor, medan konkurrentkvarnen, som icke passerat förbrukningsgränsen, helt skulle slippa denna skatt. Detta kunde icke vara rättvist, i synnerhet som 425 kronor vore ett stort belopp för de företag det här gällde, som arbetade med ytterst små marginaler. En förbrukningsgräns på förslaget sätt komme att utgöra ett allvarligt irritationsmoment inom näringsgruppen, i synnerhet därför att bygdekvarnarnas kraftförbrukning i många fall nära sammanfölla med den i propositionen valda förbrukningsgränsen.

Med hänvisning till vad sålunda anförts, hemställde förbundet att bevillningsutskottet måtte söka finna en form för rättvisare och mjukare övergång från skattefri till skattepliktig konsumtion än vad förslaget innebure. En regel av innebörd att en viss bottenkonsumtion alltid bleve skattefri syntes vara en lösning som tillfredsställde alla rättvisekrav. Det merarbete som en sådan regel skulle förorsaka kraftdistributörerna torde vara av underordnad betydelse, då dessa under alla förhållanden måste kontrollera storleken av alla industrikonsumeters förbrukning, vare sig denna vore stor eller liten. Att konstruera en matematisk formel, som underlättade uträkningen av kostnaden för bottenkonsumtionen och en därmed förenad skattefrihet, borde icke vara omöjligt.

Utskottet. I den föreliggande propositionen har framlagts förslag till sådana ändringar i elskatteförordningen, att skatteplikten begränsas till elektrisk kraft, som förbrukas i industriell rörelse med en årsförbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar. Författningsändringarna föreslås i huvudsak skola träda i kraft den 20 juni innevarande år.

Syftet med den av föregående års riksdag beslutade elskatteförordningen var att åstadkomma en sådan överbalansering av budgeten för budgetåret 1951/52, som i dåvarande läge ansågs erforderlig. Med erinran därom har i den nu förevarande propositionen framhållits att vid elskattens införande förutsatts, att den skulle vara av allenast tillfällig natur. För budgetåret 1952/53 ha tillkommit andra tillfälliga inkomster, och departementschefen har på grund därav ansett, att behovet av att bibehålla en oförändrad elskatt för närvarande ej framstode som lika stort. I detta läge har departementschefen med hänsyn till bl. a. svårigheterna vid elskattens tillämpning i fråga om förbrukningen av elektrisk kraft för hushållsändamål funnit sig böra förorda ett avskaffande av elskatten på hushållsförbrukningen. Som ett ytterligare skäl för propositionsförslaget har anförts den omständigheten att icke oväsentliga höjningar av levnadskostnaderna förestode.

I de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna I: 446 och II: 599 har hemställts, att elskatten måtte upphävas från och med den 1 juli 1952. Samma yrkande har framförts i de vid riksdagens början väckta, likalydande motionerna I: 295 och II: 378. Jämväl i de likalydande motionerna I: 442 och II: 582 samt i motionen II: 598 har uttalats, att elskatten i sin helhet borde avskaffas.

Ett bedömande av propositionsförslaget och de framförda motionsyrkandena måste enligt utskottets mening i första hand ske med hänsynstagande till vad som ur statsfinansiella synpunkter kan anses tillrådligt. Anledning saknas att här närmare beröra frågan om målsättningen för budgetpolitiken, men utskottet vill dock framhålla att en betydande överbalansering av driftbudgeten allttjämt bör eftersträvas. Enligt i statsverkspropositionen gjorda beräkningar skulle ett undantagande av hushållsförbrukningen från beskattning medföra ett inkomstbortfall för budgetåret 1952/53 av omkring 40 miljoner kronor. Ett fullständigt upphävande av elskatten skulle innebära en ytterligare inkomstminskning för statsverket av ca 30 miljoner kronor. I likhet med departementschefen finner utskottet, att tillkomsten av andra inkomster av tillfällig karaktär skapat ett visst utrymme för en minskning av skatten å elektrisk kraft. Detta utrymme är dock enligt utskottets mening begränsat, varför ett fullständigt upphävande av elskatten icke kan av utskottet tillstyrkas. Fråga uppkommer då vilken förbrukning av elkraft, som därvid bör undantagas från skatteplikt. Såvitt utskottet funnit råda inga delade meningar därom, att beskattningen av hushållsförbrukningen föranlett ett betydande arbete ävensom åtskilliga svårigheter vid tillämpningen. Ett genomförande av propositionsförslaget skulle därför innebära en avsevärd förenkling. För ett bibehållande av skatt å industriell förbrukning av elektrisk kraft talar den jämväl i propositionen berörda synpunkten, att de nuvarande bränslepriserna giva anledning till vissa farhågor att strävandena till övergång till elkraft inom industrien skola bliva så omfattande, att det kan uppstå stora svårigheter att tillgodose de ökade anspråken. På anförda skäl tillstyrker utskottet den i propositionen föreslagna begränsningen av beskattningsområdet. Utskottet avstyrker sålunda bifall till förenämnda motionsyrkanden om ett fullständigt upphävande av elskatten.

I fråga om gränsdragningen mellan skattefri och skattepliktig förbrukning har såsom ovan anförts i propositionen föreslagits, att skatteplikten skall begränsas till sådan elektrisk kraft, som förbrukas i industriell rörelse med en årsförbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar. Elskattenämnden har i sitt i propositionen återgivna yttrande framhållit, att det icke vore lämpligt eller ens praktiskt möjligt att draga gränsen mellan skattepliktig och skattefri konsumtion så, att endast konsumtion för hushållsändamål bleve skattefri.

Det i propositionen förordade sättet för angivande av det skattepliktiga området föranleder i och för sig icke någon erinran från utskottets sida. Med det nu anförda har utskottet jämväl tagit ställning till de vid riksdagens början väckta, likalydande motionerna I: 296 och II: 459, vari hemställts, att skatt icke skall uttagas å kraft, som förbrukas för uppvärmning m. m. av kyrkor och gudstjänstlokaler.

I motionen II: 598 har yrkats den ändringen i propositionsförslaget, att skatteplikten skall omfatta allenast förbrukning i vad densamma överstiger 40 000 kilowattimmar för år. Den i motionen förordade anordningen

skulle enligt motionärernas mening bliva mera tilltalande ur rättvisesynpunkt. Samma uppfattning har framförts i den till utskottet inkomna skriften från Svenska tullkvarnars riksförbund.

Beträffande det i sistnämnda motion berörda spørsmålet har i propositionen anförts, att på grund av taxeyesystemets komplicerade uppbyggnad ett betydande merarbete skulle erfordras från distributörernas sida för att dessa skulle kunna fastställa huru stor del av de årliga kraftavgifterna, som skulle anses hänförliga till en viss grundförbrukning. Även om vissa skäl tala för en anordning med en skattefri bottenförbrukning, måste de praktiska olägenheterna med ett sådant system beaktas. Såväl elskattenämnden som kontrollstyrelsen ha ansett sig icke böra förorda en dylik skattefri minimiförbrukning. Utskottet finner sig fördenskull icke kunna tillstyrka bifall till motionen II: 598.

Ett spørsmål av mera begränsad räckvidd har upptagits i motionen I: 400, vari hemställts, att skatt icke skall uttagas för elkraft som nyttiggöres inom rörelse för produktion och allmän distribution av gas eller inom rörelse för allmän distribution av vatten. Utskottet, som anser hushållsförbrukning böra undantagas från beskattning, finner följdriktigt, att icke heller den i motionen berörda elkraftsförbrukningen skattebelägges. Utskottet föreslår i enlighet härmed ett tillägg till 1 § elskatteförordningen av innebörd, att från skatteplikt undantages elkraft, som nyttiggöres för produktion och allmän distribution genom ledningsnät av gas eller för allmän distribution av vatten.

Vid tillkomsten av förordningen om elskatt berördes frågan om beskattningen av den s. k. processkraften inom den elektrotermiska och elektrokemiska industrien. I de i anledning av förevarande proposition väckta, likalydande motionerna I: 442 och II: 582 har hemställts, att dylik kraft skall undantagas från beskattning. Motionärerna ha till stöd för yrkandet åberopat innehållet i vissa underdåniga skrivelser från företag inom nämnda branscher. I skrivelserna har framställning gjorts om skattelindring för förbrukad processkraft. Utskottet får erinra om att Kungl. Maj:t — eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, kontrollstyrelsen — enligt 3 och 5 §§ elskatteförordningen äger medgiva de avvikelser från bestämmelserna angående skattens bestämmande, som med hänsyn till särskilda omständigheter må finnas påkallade, ävensom, då synnerliga skäl därtill äro, medgiva befrielse från eller återbäring av skatt. Elskattenämnden och kontrollstyrelsen ha avgivit yttranden över de berörda framställningarna, vilka för närvarande äro föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Med hänsyn till att vid elskattens införande föregående år frågan om undantag från skatteplikt för processkraften prövades och undantag icke ansågs böra stadgas samt då möjlighet redan enligt förordningens nu gällande avfattning finnes för Kungl. Maj:t att vid skattens bestämmande beakta särskilda omständigheter samt att befria från skatt, då synnerliga skäl äro för handen, anser sig utskottet icke nu böra tillstyrka någon ändring i det hänseende varom i motionerna är fråga. Utskottet avstyrker sålunda motionerna I: 442 och II: 582.

Övriga i propositionen nr 162 behandlade frågor ha icke givit anledning till erinran eller eljest till särskilt yttrande från utskottets sida.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 162 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas samt i anledning av motionen I: 400 av herr Hesselbom — antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen) med den ändringen, att 1 § erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag:

Utskottets förslag:

1 §.

Den som inom riket för användning i industriell rörelse förbrukar mer än 40 000 kilowattimmar elektrisk kraft för driftställe under helt beskattningsår skall för förbrukningen till staten erlägga särskild skatt (e l s k a t t) i enlighet med bestämmelserna i denna förordning. Härvid skall kraft, som icke yrkesmässigt distribueras av skattskyldig förbrukare, anses vara förbrukad i dennes rörelse.

Med beskattningsår förstås i denna förordning tiden 1 juli—30 juni.

Där under löpande beskattningsår icke kan avgöras, huruvida förbrukning, som i första stycket avses, kommer att överskjuta 40 000 kilowattimmar, skall förbrukaren erlägga preliminär elskatt med belopp motsvarande elskatt enligt denna förordning, därest förbrukningen under den närmast före beskattningsåret tilländalupna tolv månadersperioden överskjutit 40 000 kilowattimmar. Vad i denna förordning stadgas om elskatt skall i tillämpliga delar gälla preliminär elskatt.

Visar sig vid utgången av beskattningsåret att förbrukningen icke överskjutit 40 000 kilowattimmar men har elskatt eller preliminär elskatt blivit erlagd, skall snarast efter beskattningsårets utgång skatten restitueras.

Elskatt skall icke utgå för elektrisk kraft som

Elskatt skall icke utgå för elektrisk kraft som

a) framställs och förbrukas inom Gotlands län, *eller*

a) framställs och förbrukas inom Gotlands län,

b) nyttiggöres inom rörelse för produktion eller distribution av elektrisk kraft.

b) nyttiggöres inom rörelse för produktion eller distribution av elektrisk kraft, *eller*

c) *nyttiggöres för produktion och allmän distribution genom ledningsnät av gas eller för allmän distribution av vatten.*

Vid tillämpningen — — — — — av kraften.

B) att följande motioner, nämligen
de likalydande motionerna I: 295 av herr Eskilsson m. fl.
samt II: 378 av herrar Birke och Edström,
de likalydande motionerna I: 296 av herrar Bengtson
och Bror Nilsson samt II: 459 av herr Larsson i Luttra m. fl.,
de likalydande motionerna I: 442 av herrar Wistrand och
Petrén samt II: 582 av herrar Sjölin och Fagerholm,
de likalydande motionerna I: 446 av herrar Weiland och
Axel Andersson samt II: 599 av herrar Rosén och Gustafson
i Göteborg ävensom
motionen II: 598 av herr Anderson i Sundsvall m. fl.,
måtte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom
vad utskottet ovan anfört och hemställt, av riksdagen läm-
nas utan åtgärd.

Stockholm den 6 maj 1952.

På bevillningsutskottets vägnar:

FILIP KRISTENSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Gustaf Elofsson, Petrén, Velander, Ramberg, Niklasson, Wehtje*, Damström, Snygg* och Rune Johansson; samt

från andra kammaren: herrar Kristensson i Osby, Björklund, Orgård, Sundström, Hagberg i Malmö*, Sjölin, Olofsson, Gunnarsson, Vigelsbo och Kärrlander.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer:

I) av herrar *Kristensson i Osby, Petrén, Velander, Wehtje, Hagberg i Malmö, Sjölin* och *Gunnarsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Vid elskattens införande vid nästlidet års riksdag motiverades densamma med en hänvisning till att det samhällsekonomiska läget gjorde en ökad överbalansering av driftbudgeten och en minskning av det statliga lånebehovet önskvärda. Därigenom skulle enligt departementschefens mening en tendens till minskning av köpkraften och varuefterfrågan framkallas och inflationstrycket försvagas.

I sitt över propositionen avgivna betänkande nr 40 anförde bevillningsutskottet bl. a., att det inte kunde finna, att departementschefen förebragt tillräckligt bärande skäl för sin angivna uppfattning. Skatten vore till en början, konstaterade utskottet, icke erforderlig för att balansera driftbudgeten för det löpande budgetåret. Det kunde vidare betonas, att, när nyttovaror beläggas med skatt och nödvändig ekonomisk verksamhet fördyras, detta åstadkomme en höjning av företagens omkostnader, vilket i regel snabbt toge sig uttryck i prishöjningar och därmed bidroge till en stegring av levnadskostnaderna. Enligt utskottets mening kunde inte heller metoden att genom skattehöjningar av sådan art som elskatten åstadkomma en indragning av köpkraften till statskassan med framgång användas under då rådande ekonomiska förhållanden och hårda skattetryck. Såsom sammanfattning av sina erinringar mot elskatten framhöll utskottet slutligen, att den icke komme att verka inflationsdämpande, att den komme att motverka rationaliserings- och effektiviseringssträvanden och därmed även produktionsökning samt att den skulle verka godtyckligt och orättvist. Den komme ock att för handhavandet kräva oproportionerligt stora uppoffringar i form av improduktivt arbete, besvärligheter och kostnader.

Enligt den nu föreliggande propositionen har framlagts förslag till sådana ändringar i elskatteförordningen, att skatteplikten begränsas till elektrisk kraft, som förbrukas i industriell rörelse med en årsförbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar. Även om med genomförande av förslaget härom vissa med elskatten förenade olägenheter skulle komma att minskas eller bortfalla, kvarstå dock enligt utskottets uppfattning i stort sett samma erinringar mot skattens bibehållande som, på sätt i det föregående anförts, riktats mot densamma i samband med dess införande. Då vidare redan vid elskattens införande uttryckligen förutsatts, att skatten skulle vara av allenast tillfällig natur, finner utskottet att densamma bör i nu förevarande sammanhang i sin helhet avskaffas.

I de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna I: 446 och II: 599 har ock hemställts, att elskatten måtte upphävas från och med den 1 juli 1952. Samma yrkande har framförts i de vid riksdagens början väckta, likalydande motionerna I: 295 och II: 378. Jämväl i de likalydande motionerna I: 442 och II: 582 samt i motionen II: 598 har uttalats, att elskatten i sin helhet borde avskaffas.

Utskottet hänvisar i tillämpliga delar till innehållet av dessa motioner.

Med åberopande av vad ovan anförts hemställer alltså utskottet,

att riksdagen måtte — med bifall till de likalydande motionerna I: 295 av herr Eskilsson m. fl. samt II: 378 av herrar Birke och Edström samt de likalydande motionerna I: 446 av herrar Weiland och Axel Andersson samt II: 599 av herrar Rosén och Gustafson i Göteborg ävensom i anledning av de likalydande motionerna I: 442 av herrar Wistrand och Petrén samt II: 582 av herrar Sjölin och Fagerholm, de lika-

lydande motionerna I: 296 av herrar Bengtson och Bror Nilsson samt II: 459 av herr Larsson i Luttra m. fl., motionen I: 400 av herr Hesselbom samt motionen II: 598 av herr Anderson i Sundsvall m. fl. — *dels* avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 162, *och dels* antaga följande

Förslag

till

förordning angående upphävande av förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen).

Härigenom förordnas, att förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen) skall upphöra att gälla med utgången av juni månad 1952.

Härvid skall iakttagas följande.

1. Äldre bestämmelser skola alltjämt tillämpas

i fråga om kraft, för vilken kraftavgift helt eller delvis utgår efter uppmätt energiförbrukning: för tiden intill första avläsningen av energiförbrukning efter denna förordnings ikraftträdande, samt

i fråga om annan kraft: för redovisningsperiod, som till någon del hänför sig till tiden före denna förordnings ikraftträdande.

Avläsning efter denna förordnings ikraftträdande skall äga rum under första hälften av juli månad.

2. I beskattningsvärdena för år 1952 skola inräknas fasta avgifter ävensom effektagifter till den del de äro att hänföra till tid för vilken skyldighet att erlægga elskatt förelegat.»

II) av herrar *Kristensson* i Osby, *Petrén*, *Velander*, *Wehtje*, *Hagberg* i Malmö, *Sjölin* och *Gunnarsson*, vilka — för den händelse förslaget om elskatteförordningens upphävande icke skulle av riksdagen bifallas — anfört följande:

»Vid tillkomsten av förordningen om elskatt berördes frågan om beskattningen av den s. k. processkraften inom den elektrotermiska och elektrokemiska industrien. I de i anledning av förevarande proposition väckta, lika lydande motionerna I: 442 och II: 582 har hemställts, att dylik kraft skall undantagas från beskattning. Motionärerna ha till stöd för yrkandet åberopat innehållet i vissa underdåniga skrivelser från företag inom nämnda branscher. I skrivelserna har framställning gjorts om skattelindring för förbrukad processkraft. Enligt 3 och 5 §§ elskatteförordningen äger nämligen Kungl. Maj:t — eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande kontrollstyrelsen — medgiva de avvikelser från bestämmelserna angående skattens bestämmande, som med hänsyn till särskilda omständigheter må finnas på-

kallade, ävensom, då synnerliga skäl därtill äro, medgiva befrielse från eller återbäring av skatt. Den av motionärerna anförda motiveringen för att processkraft bör undantagas från beskattning enligt elskatteförordningen framstår emellertid enligt vår uppfattning såsom bärande. Att under sådana förhållanden göra skattebefrielsen beroende av något dispensförfarande synes därför icke påkallat. Uttryckligt stadgande därom bör intagas i elskatteförordningen. Den allmänna gränsdragningen mellan processkraft och drivkraft torde dock få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser om.

I motionen II: 598 har yrkats den ändringen i propositionsförslaget att skatteplikten skall omfatta allenast förbrukning i vad densamma överstiger 40 000 kilowattimmar för år. Den i motionen förordade anordningen skulle enligt motionärernas mening bliva mera tilltalande ur rättvisesynpunkt. Samma uppfattning har framförts i den till utskottet inkomna skriften från Svenska tullkvarnars riksförbund.

Beträffande det i motionen berörda spørsmålet har i propositionen anförts, att på grund av taxesystemets komplicerade uppbyggnad ett betydande merarbete skulle erfordras från distributörernas sida för att dessa skulle kunna fastställa huru stor del av de årliga kraftavgifterna som skulle anses hänförlig till en viss grundförbrukning. Enligt vår uppfattning är denna invändning knappast av någon mera vägande innebörd. De principiella skälen för en anordning med en skattefri bottenförbrukning måste ock anses vara så starka att de antydda olägenheterna helt träda i bakgrunden. Vi finna oss därför böra förorda en ändring av elskatteförordningen i den av motionärerna avsedda riktningen.

Under åberopande av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte — med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 162 icke kunnat av riksdagen oförändrad antagas, samt med bifall till de likalydande motionerna I: 442 av herrar Wistrand och Petrén samt II: 582 av herrar Sjölin och Fagerholm, motionen I: 400 av herr Hesselbom ävensom motionen II: 598 av herr Anderson i Sundsvall m. fl. — antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen) med de ändringar, att 1 och 3 §§ erhålla följande lydelse:

1 §.

Den som — — — dennes rörelse.

Med beskattningsår — — — 30 juni.

Där under — — — preliminär elskatt.

Visar sig — — — skatten restitueras.

Elskatt skall icke utgå för elektrisk kraft som

- a) framställs och förbrukas inom Gotlands län,
- b) nyttiggöres inom rörelse för produktion eller distribution av elektrisk kraft,
- c) nyttiggöres för produktion och allmän distribution genom ledningsnät av gas eller för allmän distribution av vatten, eller
- d) användes såsom s. k. processkraft för elektrotermiska och elektrokemiska ändamål.

3 §.

Elskatt utgår med tio procent av kraftens beskattningsvärde.

Beskattningsvärde som i första stycket sägs är lika med summan av de avgifter, som förbrukaren har att erlägga för elektrisk kraft överstigande 40 000 kilowattimmar för år. I den mån producent eller yrkesmässig distributör själv förbrukar kraften, är beskattningsvärdet lika med summan av de avgifter, som skulle hava utgått för elektrisk kraft överstigande 40 000 kilowattimmar för år, därest kraften försålts för likartad användning som hos producenten eller distributören.

Kungl. Maj:t eller — — — finnas påkallade.»